

Roodbaards opleiding tot *pourtraitschilder*

Jan Holwerda

Eind 2011 komt er met de website *Roodbaard's Rijkdom* opnieuw aandacht voor de tuinarchitect Lucas Pieters Roodbaard (1782-1851).¹ Net als bij een eerdere tentoonstelling en in verschillende publicaties blijkt ook nu weer dat er nog maar weinig bekend is over het eerste deel van het leven van Roodbaard.²

Lucas Pieters is gedoopt op 20 januari 1782, te Rolde, als zoon van Pieter Harms Roodbaard (1744-1822) en Hillegien Lucas Enting (1741-1824). Vader Pieter Harms is hovenier.

Later volgde een verhuizing naar Assen. Een jonger broertje is aldaar in 1787 geboren en in 1806 wordt de naam Pieter Harms Roodbaard genoemd in een verkoopbeschrijving van het logement De Koppelpaarden te Assen. Het Keuterhuisje behorende bij het logement wordt door Pieter Harms gehuurd.³

Vervolgens duikt Lucas Pieters in Groningen op. Hij trouwt op 24 december 1813 met de schippersdochter Hillegien Deddes (1786-1847). Als zijn beroep staat hovenier genoteerd. Een serie van met name geboorte- en overlijdensaktes geeft weer wat vervolgens in de loop van de tijd als Roodbaards beroep wordt geregistreerd.⁴

Wonend in Groningen

1813 hovenier	huwelijksakte Lucas Pieters Roodbaard en Hillegien Deddes
1814 tapper	geboorteakte dochter Hilda
1816 <i>pourtraitschilder</i>	geboorteakte dochter Johanna
1818 <i>pourtraiteur</i>	geboorteakte zoon Pieter Herman
1819	vroegst gedocumenteerde tuinaanleg door Roodbaard
1820 kunstschilder	geboorteakte dochter Martha

	Hermannna
1821 kunstschilder	overlijdensakte dochter Hilda
1821 schilder	overlijdensakte dochter Martha Hermannna
1821 kunstschilder	overlijdensakte zoon Pieter Herman
1822 <i>portraitschilder</i>	geboorteakte zoon Pieter Herman
1824 architect	geboorteakte zoon Herman Deddes Wonend te Leeuwarden
1823	vestigingsjaar Leeuwarden (volgens bevolkingsregister 1848-1849)
1827 aanlegger van buitenplaatsen	geboorteakte dochter Hilda Martha
1830 aanlegger van buitengoederen	overlijdensakte dochter Hilda Martha
1831 aanlegger van buitenplaatsen	advertentie in <i>Arnhemsche courant</i> van 31 mei 1831
1832 fijnschilder	Kadaster OAT Groningen, Sectie K, perceelnummer 242
1843	overlijdensakte zoon Herman Deddes
1846 architect van buitengoederen	W. Eekhoff, <i>Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden II</i>
1846 aanlegger van buitengoederen	W. Eekhoff, <i>Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden II</i>
1848 architect	bevolkingsregister Leeuwarden 1848-1849
1850 architect	huwelijksakte dochter Johanna
1851 architect	overlijdensakte Lucas Pieters

Zijn beroep *portraitschilder*, *portraitteur* en (kunst)schilder wordt bevestigd door een aantal door Roodbaard gemaakte portretten, tekeningen en pastel-tekeningen. En het is de Leeuwarder stadsarchivaris Wopke Eekhoff die in 1875 schrijft dat Roodbaard tot schilder is opgeleid.⁵ Meer is niet bekend, tot nu.

In de *Groninger courant* en *Ommelander courant* van 20 juli 1810 is namelijk sprake van L. Roodbaard wiens vordering aan de Academie van Tekenen- Bouwen- en Zeevaartkunde te Groningen is beoordeeld en die een getuigschrift van bijzondere verdiensten heeft gekregen.⁶ Dit moet L.P. Roodbaard zijn, die daarmee dus al voor 1810 in Groningen verkeert.

Een zestal Groningse burgers neemt in 1797 het initiatief tot de oprichting van de *Academie van Teeken-, Bouw- en Zeevaartkunde*. Als leerkracht voor de afdeling *Tekenkunde* trekt men de kunstschilder G. de San aan, voor de afdeling *Bouw- en Zeevaartkunde* is het K.J. Koers.⁷

Vanaf februari 1798 verschijnen advertenties in de *Groninger courant*. Het zijn aankondigingen van de *aanvang van de openlyke lessen in de Teekenkunst door kunstschilder De San aan de Academie van Teeken-Bouw en Zeevaartkunde*. Allerlei deelnamevarianten komen naar voren: 5 of 2 dagen per week, 2 uur 's morgens en 2 uur 's middags. De kosten variëren van het volle pond, of met korting tot zelf *gratis of om niet voor onvermogenen*. Ook bestaat de mogelijkheid tot het volgen van gratis avondlessen.

Het vak der tekenkunde is verdeeld in klassen, en de eerste klasse in orders. Iedere order dan wel klasse staat voor een jaar. Het betreft de klasse *beginselen in rood-aard* -met de orders *kleine koppen, grote koppen en naakte figuren in rood-aarde*- en vervolgens de klassen *naar gips of pleister, naar 't leven of naakt menschenbeeld* en tot slot *compositie*.⁸

Afb. 1. Portret van Jillis Egedius Collard, door Lucas Pieters Roodbaard.⁹

Afb. 2. Detail uit familieportret van Hendrik Louis Wijchgel, door Gerardus Xaverius de San.¹⁰

L. Roodbaard wordt genoemd bij de derde klasse, *naar 't leven of naakt menschenbeeld*. Hij moet dus in het lesjaar 1809-1810 het vijfde jaar hebben gevolgd en zou terugrekenend in 1805 met zijn opleiding gestart kunnen zijn. Tekenkunde wordt als al aangegeven gedoceerd door Gerardus Xaverius de San (1754-1830). De San is een Vlaamse schilder die na het uitbreken van de Franse Revolutie van Brugge naar Groningen trekt. Aldaar verbindt hij zich aan de academie. Verder blijft hij actief als portretschilder, met onder andere een portret van het gezin van Hendrik Louis Wijchgel van de borg Lellens (Lellens, bij Ten Post).¹¹

Aan de academie en met De San als leermeester, moet Roodbaards basis zijn gelegd: voor zijn werkzaamheden als portretschilder en zijn vaardigheden bij het maken van zijn latere presentatietekeningen, ontwerpsschetsen, uitvoeringstekeningen en principeschetsen voor tuinen en parken.

Noten

¹ <http://www.roodbaardsrijkdom.nl>

² Tentoonstelling Lucas Pieters Roodbaard, architect van buitengoederen in 1979 te Leeuwarden; de bij de tentoonstelling behorende catalogus met dezelfde titel; R.L.P. Mulder-Radetzky, *L.P. Roodbaard, tuinen van de friese adel*, Leeuwarden 1992; Rita Mulder-Radetzky, *L.P. Roodbaard (1782-1851), een tuinarchitect met schildersogen*, Rotterdam 1999.

³ <http://www.roodbaardsrijkdom.nl>

⁴ <http://www.genlias.nl/nl/search.jsp>, <http://www.drenlias.nl>, <http://www.allegroningers.nl>, <http://hcl-genealogie.pictura-dp.nl>, <http://www.allefriezen.nl>, <http://www.bhic.nl/index.php?id=10004>, <http://familysearch.org>.

⁵ Wopke Eekhoff, *De stedelijke kunstverzameling van Leeuwarden*, Leeuwarden 1875, p. 153.

⁶ *Groninger courant*, 20 juli 1810, p. 2 en *Ommelander courant*, 20 juli 1810, p. 1.

⁷ *Verzameling van stukken betrekkelyk tot de Academie van Teken- Bouw- en Zeevaartkunde in Groningen*, 1798; <http://www.earlydutchbooksonline.nl>.

⁸ *Verzameling van stukken betrekkelyk tot de Academie van Teken- Bouw- en Zeevaartkunde in Groningen*, 1798.

⁹ Beeldbank Leeuwarden, Nr. TPA235, *Jillis Collard, verdienstelijk onderwijzer in de Godsdienst te Leeuwarden, geb. in 1768 en overl. in 1830*.

¹⁰ <http://commons.wikimedia.org>, Collectie Groninger Museum.

¹¹ *Verzameling van stukken betrekkelyk tot de Academie van Teken- Bouw- en Zeevaartkunde in Groningen*, 1798 en http://nl.wikipedia.org/wiki/Gerardus_de_San